

OLMOSHNING MA'NO TURLARI HAQIDAGI QARASHLAR

Abdulazizova Dilnoza

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14412237>

Annotatsiya: Ushbu maqolada biz mustaqil so'z turkumlaridan biri bo'lgan olmosh kategoriyasi haqida gapiramiz. Badiiy adabiyot uchun qo'llanilganda olmosh ma'no turini o'z ichiga olgan ko'rinish. Fikr bildirish uchun ma'noning turli qirralari haqida fikr bildirilmoqda.

Kalit so'zlar: Olmosh so'z turkumi, kishilik, ko'rsatish, o'zlik, so'roq, belgilash, gumon, bo'lishsizlik olmoshlari.

Kirish

Bugungi kunda barcha fanlar qatorida o'zbek tilshunosligida ham ko'plab o'zgarishlar kuzatilmoqda. Yangilanishlar qilinmoqda. Bu o'zgarishlar, albatta, jamiyat taraqqiyotidir. Rivojlanishni ko'rsatish. Bugun o'zbek tilini keng qamrovli tizim sifatida o'rganing, Ushbu mantiqiy madaniyatni zamon talablari darajasiga ko'tarish hayotimizdagi eng muhim narsadir

Bu uning asosiy tarkibiy qismiga aylandi. Qisqa vaqt ichida o'zbek tilining tilshunosligi juda katta. Bu muvaffaqiyatli bo'ldi. Til birliklarin iyaratishning yangi usullari va usullariga asoslangan. Ularningtil tizimidagi o'rnini ta'kidlash,o'rganish uchun biz eng ko'p narsalarga ega bo'lamiz.

1. Asosiy vazifalardan biri. Ulardan 1tasi maxsus xususiyatlarga ega olmoshlardir.Bu so'z kategoriyasi bo'lgani uchun, uning ma'nosiga turli xi lyondashuvlar mavjud.

Nutqda olmoshlar nut qvaziyatlari uchun leksik va grammatik funktsiyalardan tashqari ishlatiladi.

ASOSIY QISM

Olmoshlar(ichi bo'sh so'zlar) – barcha mustaqil so'zlarning toifalari va hatto yordamchi So'zlar, so'zlar va jumlalarning birikmalari bir-birining o'rnida ishlatiladi, ularga ishora qiladi.

So'roq yoki so'roqni ifodalovchi so'z olmoshdir. Olmoshlarning aniq nomlanishi. Hech qanday ma'no yo'q. Matndagi qaysi so'z yoki jumla qaysi ma'noda keladi. Olmoshlar bevosita ma'noga ega emas,shuning uchun ular"ichi bo'sh"so'zlar"shuningdek. Olmoshlar ma'nosida quyidagi 7guruh:

1.Kishilik olmoshlari uch shaxsdan biriga ishora qiladi.

Birlik Ko'plik

I-men biz (so'zlovchi)

II-sen siz (tinglovchi)

III-u ular (o'zga)

III shaxs kishilik olmoshi narsalarga nisbatan ham ishlatilishi mumkin. Masalan:

Mashinam bor. U qora. Kiyimlarim ko'p. Lekin ular eskirgan.

I va II shaxs birlikdagi kishilik olmoshiga -ni, -ning, -niki qo'shimchalari qo'shilganda qo'shimcha tarkibidan bir -n tovushi tushib qoladi.

Men -ni meni

+ -ning sening

Sen -niki seniki

III shaxs birlikdagi kishilik olmoshiga -ga, -da, -dan qo'shimchalari qo'shilganda bir -n tovushi ortadi. M: unga, unda, undan kabi. Kishilik olmoshlari egalik shakllarini qabul qilmaydi.

Birlik olmoshlariga ko'plik (-lar) qo'shilganda:

i-shaxs olmoshlari ko'plikni qabul qilmaydi. Ming olmoshga ko'plik qo'shilganda qo'pollik ma'nosi

Bu tushuniladi. Masalan, buyruq shunga o'xshash. Sizq olasiz.

biz, siz – olmoshlarga bir nechta qo'shimchalar qo'shilganda mustahkamlaymiz

Ma'nosi tushuniladi. Biz talabalarimiz.

Barcha uch kishilik ko'plik kishilik olmoshlari (biz, siz, ular) muntazam ravishda zarur In(men, siz, u) birlik olmoshlari o'rniga qo'llanilishi mumkin. Ko'plikni ifodalovchi olmoshlar ham birlikda ishlatiladi. Biz-Men-Kamtarlik, Mag'rurlik ma'nosida keling: kamtarlik ma'nosida-bizda ushbu maqolada echim bor. Sizning o'rniga ular olmoshlardan foydalanadilar va hurmat ma'nosini ifodalaydi. Masalan, siz bugungi darsda faol ishtirok etdingiz. Men buvimni sevaman. Ular

Men ham senisevaman.

Olmoshdan berisiz ko'pincha hurmat ma'nosida birlikda ishlatilasiz

Ikkinchi shaxsda bir nechta raqamlar, si zshakldan foydalanishingi mumkin. Siz bizning kelajagimizsiz.

2. Egali kolmoshlari.

Odamlar o'rniga olmoshlari ishlatiladi, ko'pincha odamlarga, ba'zan esa mavzuga murojaat qiladi

Egalik olmoshlari hisoblangan. Egalik olmoshlarining egalik shaklini oling.

Barcha 3 shaxs olmoshi o'rniga bir-birining o'rnida ishlatiladi.

Taqidning ma'nosi shaxs va o'zlik olmoshlar iketma-ket kelganda tushuniladi. Bu shunday

Men buni o'zim qildim. Egalik olmoshlari kinoya, piching qilish mumkin.

Ular mening oldimga kelishsin. Egalik olmoshlari egalik shaklisiz qo'llanilmaydi.

Identifikatsiya olmoshlari

Barcha shakllar egalikdan keyin qo'shiladi. (Ko'plik shaklidan tashqari).

O'z-o'zini Imizga, o'z-o'zini im kuni

Oz im Niki, Oz Lalui

Egalik olmoshlari iboralar yasash uchun asos bo'lishi mumkinmi.

Olmoshlarni ko'rsatish.

So'zlar, so'zlarva jumlarlar birikmasi sohada ishlatiladi va ularga murojaat qiladi. Bu kabi ko'rinadi:

Shu olmoshlari: u, Kabi.

I.

Ko'rsatish olmoshlari og'zaki: ya'ni ruhiy. romanda

U quyidagicha ifodalanadi: ul, bul, shul, andoq, o'shal. Shaxs olmoshlari va displeylari

Olmoshlar o'zaro shakllanishdir. Erkak olmoshi kim? Masalan, u keldi. Ko'rsatish olmoshlari qaysi biri? U so'roqqa javob beradi. Erkakdan bir hukm chiqdi. Olmoshlarni ko'rsatish uchun

Egalik,

-Ga, -da, -ga, -dek, -cha qo'shimchalari qo'shilganda-n unlisi ortadi.

4. Savol olmoshlari.

U quyidagi ma'nolarni ifodalaydi:

odamlar-kim? narsalar-nima? Manzil-qaerda? Miqdor-qancha?

Nega-nega? nima sababdan?

Harakat - nima qilishkerak? Va nima qilasiz?

Badiiy adabiyotning quyidagi turlari mavjud: nima, nima, nima? kayan? Nechuk Kabi.

Belgilar

Bu ma'noni anglatuvchi so'roq olmoshi o'rniga biror narsani anglatuvchi olmosh ishlatiladi. nima?

Ovqat bormi? So'roq olmoshlar ijumlalarda boshqa so'zlarga qaraganda kuchliroq aytiladi.

5. Gumon qilinuvchilar uchun olmoshlar. U quyidagicha shakllanadi:

Shubhali olmosh +dir=shubhali olmosh kim? nimadir?qachon?Va u qayerda?; alla+so'roq olmoshi, narsa so'zi = shubhali olmosh allakim, allanima, Allaqachon (allaqachon ravish deb hisoblangan) alla+joy, moment=ravish.

quyidagi so'zlar ham shubhali olmoshlardir: folbin, piston, 1, Bir, raqam, bir xil, bitta.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda,olmoshlar kategoriyasini o'rganishni quyidagicha aytish kerak. Agar bu jarayonda fantastikah al qilinsa, bu orzu qilingan bo'lar edi. chunki bu, olmoshlar ifodalaydigan turli xil ma'nolar matn ichidan tushuniladi. Biz o'rgandik.

1. Bugungi echimni kutayotgan mavzulardan biri.

References:

1. Sayfullayeva R.R, Mengliyev B.R., Boqiyeva G.H, Qurbonova M.M, Yunusova
2. Z.Q, Abuzalova M.Q. (2006). Hozirgi o'zbek adabiy tili. O'quv qo'llanma. – Toshkent, – 391bet.
3. Jamolxonov H.A. (2004). Hozirgi o'zbek adabiy tili. O'quv qo'llanmasi. 1-qism. – T.: Nizomiy nomli TDPU bosmaxonasi.
4. Tursunov U.M, Muxtorov J, Rahmatullayev Sh. (19920. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Qayta ishlangan, to'ldirilgan 3- nashri. – T.: "O'zbekiston"
5. Shoabdurahmonov Sh, Asqarova M, Hojiyev A, Rasulov I, Doniyorov X. (1980).
6. Hozirgi o'zbek adabiy tili. I qism. "O'qituvchi", T.